

Dětství v podroušené společnosti Čemu dám větší váhu na miskách vah?

Dušan Pleštil

Nechci se pouštět do polemiky na téma, jak nebezpečný je vlastně virus, který opanoval naši každodenní realitu. O viru a zdravotních rizicích, které přináší, toho stále mnoho nevíme. Co si však patrně mohu troufnout napsat, je to, že vyvolává změny ve společnosti srovnatelné s enigmatickou událostí 9/11. Obě zlomové události a to, co s nimi přišlo, mají až pozoruhodně mnoho společného. Pro mne osobně jako by nesly stejnou pečeť, neboť je v mém životě odděluje zhruba tolik biografického času, kolik představuje doba tzv. měsíčního uzlu, této jedinečné astronomicko-astrologické události, a kosmické podmínky jejich vstupu na scénu jeviště světa nesou podobný otisk. To je však oprávněně možné považovat za až příliš subjektivní hledisko. Co se však odehrává před našima očima a co můžeme tedy pozorovat mnohem věcněji, objektivněji, zejména jako vychovatelé a učitelé, jsou nejrůznější "opatření", společenské nálady a rétorika oficiálních míst a médií, která je provázejí.

Po jedenáctém září jsme si museli celosvětově zvykat na omezující zásahy do individuálních svobod, které jsme přijímali s větší, či menší ochotou, nebo dokonce se skřípěním zubů. Zdůvodněním nám bylo, že nutná omezení jsou nastolována ve "válce s terorem", aby byl svět bezpečnějším místem. Vyměnili jsme, jednoduše řečeno, svobodu za pocit bezpečí. Zjistili jsme ale, že v nekonečné válce s démonickým, nepolapitelným, konspirujícím terorem, jak nám ho líčí média, se svět bezpečnějším místem nestal. Snaha zničit teror ohněm a mečem s sebou přinesla obrovskou míru utrpení tisíců lidí, kteří měli tu smůlu, že se narodili a žili na bojišti války proti němu. Kolik desítek tisíc zmrzačených biografii dětí a mladých lidí si jako "collateral damage" tato válka vyžádala? Tyto oběti můžeme ještě, a často to děláme, vytěsnit z našeho vědomí třeba jako vzdálené anonymní uprchlíky. Co se ale podobnou optikou podívat na situaci dnešních dětí a mladých lidí?

Opět kolem sebe slyšíme o boji, či dokonce válce proti neviditelnému, rafinovanému a nebezpečnému nepříteli, tentokrát je však skutečně všudypřítomný a těžko polapitelný. Chceme ho ale opět zničit. Z důvodu epidemiologické války proti tomuto nepříteli je nutné, samozřejmě jen dočasně, dokud svět nebude bezpečnější, přijmout "opatření". Ta nám zaručí určitý pocit bezpečí, ale za cenu omezení osobních svobod. Nechci opět polemizovat o tom, zda jde o opatření nutná nebo účinná. Z hlediska epidemiologického snad i smysluplná a účinná být mohou. Chráníme tím přece šíření viru a tím i nejrůznější rizikové skupiny. Je to ale jediné hledisko a jsou to všechny rizikové skupiny?

Za jednu takovou skupinu bych se nyní jako waldorfský učitel a anthroposof rád přimluvil. Z epidemiologického hlediska jde o skupinu, která je vystavena dle všech současných poznatků zcela marginálnímu zdravotnímu riziku. Jde o děti a dospívající. Přitom však představují v kontextu "opatření" neméně ohroženou rizikovou skupinu, byť ze zcela odlišného důvodu. Jejich ohrožení totiž spočívá v tom, že jsme pro jejich vývoj vytvořili situaci, která představuje zcela bezprecedentní zásah do jejich biografií. Zatímco pro nás je plošně nařízené zakrývání obličeje rouškou, sociální distancování a dbaní na odstup od druhých lidí, nebo nutnost komunikovat a učit se prostřednictvím médií jen nepříjemným a iritujícím omezením, pro malé dítě, které nemá jinou možnost než zážitky ze svého okolí somatizovat, jde o zásah, jenž je poškozující na celý zbývající život. Zejména proto, že je doprovází všudypřítomný strach. A to nemluvím o neustálé dezinfekci dítěte samotného i jeho okolí v době, kdy kontaktem s běžnými patogeny rozvíjí svou přirozenou imunitu, tedy základ celoživotního zdraví a odolnosti. Jaké množství alergií a autoimunitních chorob budoucím životem těmto dětem přinese, na kolik depresí, strachů či nepřekonatelných fobií, které se dnes už tak jako tak mezi mladými lidmi lavinovitě šíří, současná atmosféra války proti neviditelnému nepříteli zakládá? O kolik důležitých biografických zkušeností a životních setkání sociální distancování mladé lidi okrádá? Tyto collateral damage jsme na úkor epidemiologických a ekonomických hledisek vytěsnili do pozadí, nebo jsme na ně prostě zapomněli myslet.

Chceme žít ve světě, v němž, pokud možno, žádná rizika neexistují. A když už se vyskytnou, je třeba je jednoduše zničit, odstranit, vést proti nim válku, a nebo se před nimi skrýt a počkat, až pro nás někdo zajistí vakcínu, která nás rizika zbaví. Pak můžeme vést opět nerušeně svůj původní život, aniž bychom si připustili, že rizika k životu patří.

Podle dosavadních zjištění na covid-19 dosud nezemřel zdravý člověk. Přesto udržujeme děti a dospívající v atmosféře strachu a sociální izolace, a tím vytváříme z imunologického a psychologického hlediska velmi nezdravé prostředí pro jejich vývoj. V konečném důsledku tím budou trpět i nemocí skutečně ohrožené části společnosti, které by zdravá a odolná mladá generace bývala mohla přinést přirozenou imunitní bariéru proti šíření tohoto i příštích virů, a snad možná i proti šíření tohoto a příštích strachů. Vytváříme nechtěně podmínky pro budoucí nemocnou a ustrašenou společnost, namísto toho, abychom se vydali cestou posílení rozvoje zdraví a odolnosti, cestou salutogeneze a rezilience.